

הכנסות המדינה מגז טבעי

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ ניסים ואטורי בנושא הכנסות המדינה מגז טבעי. המסמך כולל תיאור התפתחות משק הגז הטבעי בישראל, נתונים על הפקת גז טבעי בשנים האחרונות, תיאור סוגי הכנסות המדינה מגז טבעי ופירוט ההכנסות בשנים האחרונות. יש לציין כי מדובר בהכנסות מדינה ישירות בלבד, יש גם הכנסות עקיפות בגין שיפור כושר התחרות של המשק והפחתת עלויות סביבתיות במעבר לגז טבעי מדלקים במחיר גבוה יותר.

1. התפתחות משק הגז הטבעי בישראל

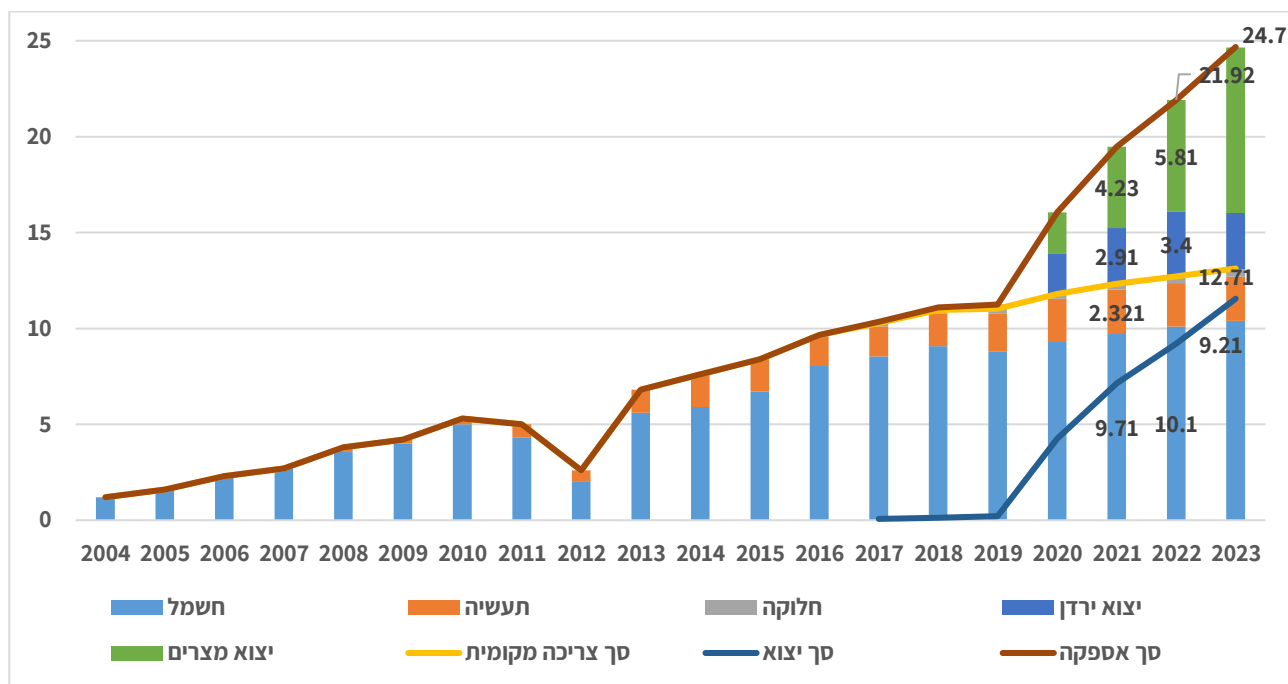
שימוש בגז טבעי החל בישראל בשנת 2004, בלוח 1 להלן אבני דרך עיקריים בהתפתחות אספקת גז טבעי.

לוח 1: אבני דרך עיקריים בהתפתחות אספקת גז טבעי בישראל

מועד	אבן דרך
תחילת 2004 עד ספטמבר 2014	הזרמת גז טבעי ממאגר ים תטיס לתחנות כוח של חברת החשמל (שדה "נעה" התגלה בשנת 1999 ושדה "מרי התגלה בשנת 2000).
2008-2012	יבוא גז טבעי ממצרים, דרך צינור יבשתי לאורך חוף הים. בשנת 2010 סיפקה ים תטיס 60% מצריכת הגז הטבעי של ישראל והיתר יובא ממצרים. עקב הפסקת הזרמת הגז המצרי בפברואר 2011, הפך ים תטיס לספק בלעדי.
מרץ 2013	החלה הזרמת גז טבעי ממאגר תמר לתחנת קבלה באשדוד (שדה תמר התגלה בינואר 2009). משנת 2014 עד סוף 2019 היה שדה הגז היחיד בישראל.
2013	הפעלת מקשר ימי מול חופי חדרה במטרה לקשר בין אנייה המשנעת לישראל גז טבעי מונזל מיבוא ומגזזת אותו לבין צינורות הולכה של גז טבעי. המטרה היא בעיקר גיבוי למאגר תמר, ועל כן הפעלתו אינה רציפה ונעשית בעיקר בשעות צריכת שיא.
דצמבר 2019	החלה הפקת גז טבעי ממאגר לווייתן דרך אסדת הטיפול באזור זיכרון יעקב (שדה לווייתן התגלה בדצמבר 2010). היצוא למדינות השכנות החל לגדול במהירות.
אוקטובר 2022	החלה הפקה ממאגר כריש-תנין דרך אסדת טיפול מול חופי חיפה למערכת ההולכה (גילוי בפברואר 2012). התחרות באספקת גז טבעי לשוק המקומי גדלה במחיר נמוך יחסית.

נכון לשנת 2024, ישנם בישראל שלושה מאגרי גז טבעי פעילים: לווייתן, תמר וכריש-תנין. תרשים 1 להלן מפרט את התפתחות אספקת הגז הטבעי והשימושים בשנים 2004 עד 2023 (בנספח מבנה משק הגז הטבעי בשנת 2023).

תרשים 1: התפתחות אספקת גז טבעי והשימושים בשנים 2004 עד 2023 (BCM)¹

ניתן לראות כי בשנת 2023 סך אספקת הגז הטבעי הייתה כ-**BCM 24.7**, מתוכה כ-**BCM 13.1** לצריכה מקומית וכ-**BCM 11.6 ליצוא**. מתוך הצריכה המקומית, כ-**BCM 10.4** היו לייצור חשמל, כ-**BCM 2.3** לתעשייה וכ-**BCM 0.39** לצרכני חלוקה.

2. גודל המאגרים

בלוח 2 להלן עתודות גז טבעי במאגרים בישראל בשנת 2012 ובשנת 2023.

לוח 2: גודל עתודות גז טבעי בישראל²

מאגר	עתודות 2012	הפקה 2012-2022	תגליות ועדכונים	עתודות 2023
לוויתן	481	-29	167	619
תמר	282	-88	91	285
כריש-תנין	0	0	102	102
קטלן (אולימפוס)	0	0	68	68
מאגרים קטנים	17	-1	3-	13
סך הכול	780	-119	425	1,087

אפשר לראות כי לפי הערכות של החברות, בשנת 2012 עתודות הגז הטבעי נאמדו ב-**BCM 780** בעיקר ממאגרי לוויתן ותמר. בעשור האחרון הופקו כ-**BCM 119** וחל גידול של כ-**BCM 425**, עקב עדכון עתודות בשדות קיימים וגילוי שדות חדשים. בשנת 2023 העתודות נאמדו בכ-**BCM 1,087**.

¹ משרד האנרגיה, רשות הגז הטבעי, [סקירת ההתפתחויות במשק הגז הטבעי סיכום לשנת 2023](#). BCM - מיליארד מטר מעוקב.

² הגז הטבעי בישראל 2023, דוח שהוכן על ידי BDO עבור איגוד הגז הטבעי בישראל, דואל, 3 ביולי 2023.

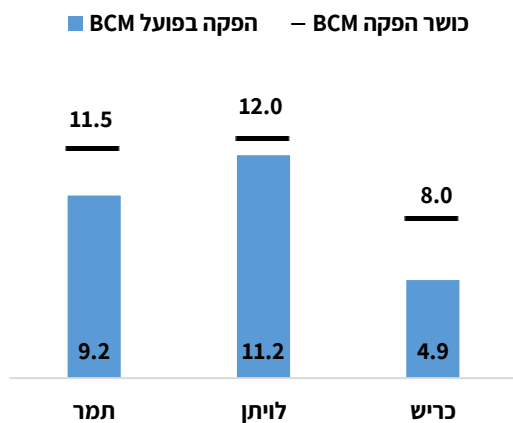
3. הפקת גז טבעי

בשנת 2023 הופק BCM 25.3 גז טבעי לעומת BCM 22.2 בשנת 2022 – עלייה של **13.9%**. הפקת הגז ממאגר לויתן ירדה ב-3.4% וממאגר תמר ב-11%, בעיקר בעקבות מלחמת חרבות ברזל. שיעור הפקת גז מתוך יכולת ההפקה בשנת 2023 היה כדלהלן: ממאגר תמר 80%; ממאגר לויתן 93%; ממאגר כריש 62% (יש לציין כי מאגר כריש התחיל בהפקת גז טבעי בסוף אוקטובר 2022). במחצית הראשונה של שנת 2024, הופקו כ-BCM 13.14 גז טבעי; ממאגר לויתן הופקו כ-BCM 5.47, ממאגר תמר הופקו כ-BCM 4.91 וממאגר כריש הופקו כ-BCM 2.77.³

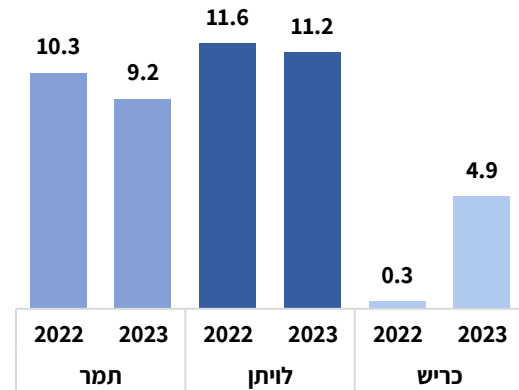
בתרשים 2 להלן הפקת גז טבעי לפי מאגר בשנים 2022-2023 וכושר הפקה והפקה בפועל לפי מאגר בשנת 2023.

תרשים 2: הפקת גז טבעי לפי מאגר בשנים 2022-2023 וכושר הפקה והפקה בפועל לפי מאגר בשנת 2023⁴

כושר הפקה והפקה בפועל לפי מאגר (2023)

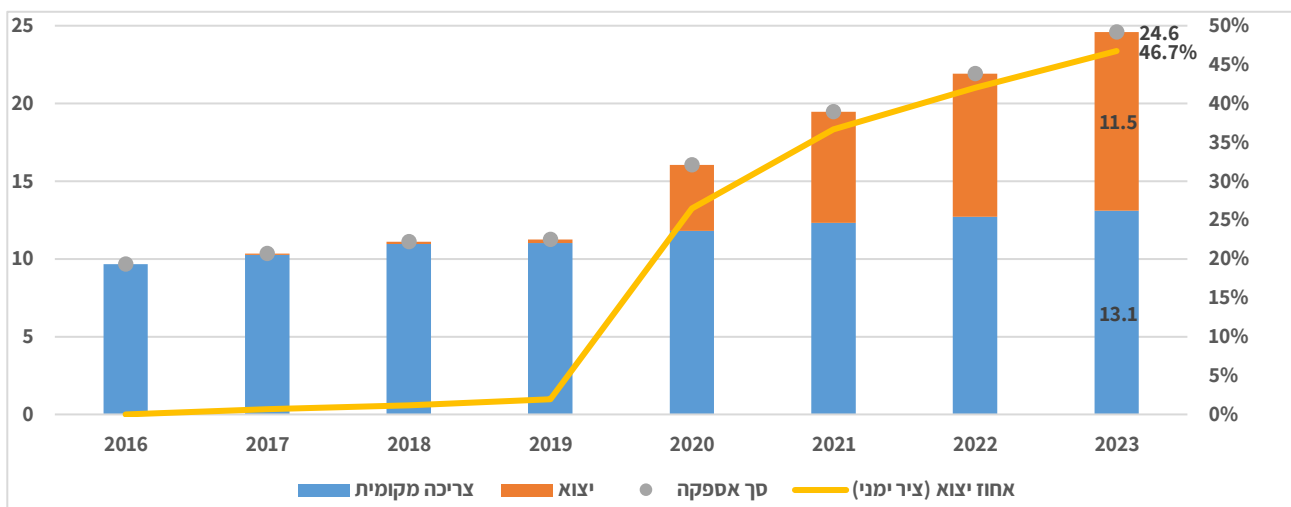

הפקת גז טבעי לפי מאגר BCM (2022-2023)

תרשים 3 להלן מפרט את התפתחות הצריכה המקומית, היצוא ומשקל היצוא בשנים 2016 עד 2023.

תרשים 3: התפתחות הצריכה המקומית, היצוא ומשקל היצוא בשנים 2016 עד 2023⁵

³ משרד האנרגיה והתשתיות, דו"ח על הכנסות מינהל אוצרות טבע – חציון ראשון שנת 2024, 15 בספטמבר 2024.

⁴ משרד האנרגיה, רשות הגז הטבעי, סקירת ההתפתחויות במשק הגז הטבעי סיכום לשנת 2023. BCM – מיליארד מטר מעוקב.

⁵ שם.

אפשר לראות את הגידול המהיר במשקל היצוא מסך אספקת הגז הטבעי, מ-0% בשנת 2016 לכ-46.7% בשנת 2023. כאמור לעיל, מאגר תמר החל לספק גז טבעי במרץ 2013, וחתם על עסקאות עם משתמשים גדולים רבים כולל חברת החשמל. פיתוח המאגר הגדול יחסית לווייתן בהשקעות של מיליארדי דולר התאפשר רק לאחר חתימת חוזי יצוא, שכן לאור השוק המקומי הצר לא היתה כדאיות כלכלית בפיתוחו ללא חוזי יצוא. נראה כי בשנים הקרובות משקל היצוא מסך אספקת הגז הטבעי ימשיך לגדול. כך, ב-16 בפברואר 2023 הודיעו שותפות מאגר תמר לבורסה לני"ע בתל אביב על הרחבת יצוא הגז הטבעי ללקוח המצרי (חברת Energy Ocean Blue) מ-2 BCM בשנה כיום ל-6 BCM בשנה החל ממחצית 2025, ובסך הכול תוספת יצוא של 43 BCM בתקופת ההסכם. ב-18 בפברואר הודיעו שותפות מאגר תמר על השקעות להרחבת יכולת ייצור גז טבעי, במטרה לממש את ההסכם.⁶

4. הכנסות המדינה מגז טבעי ומשאבי טבע

4.1 רקע: סוגי ההכנסה

ההכנסות ממיסוי גז טבעי ונפט מתחלקות לכמה סוגים, כמפורט להלן:

תמלוגים מנפט ומגז טבעי: על בעל רישיון מוטלים תמלוגים מההכנסות מנפט ומגז טבעי, שהוא כורה במסגרת **חוק הנפט, התשי"ב-1952**. לפי החוק התמלוגים הם בשיעור של **12.5%** מכמות ההפקה. התמלוגים נגבים מההכנסות ברוטו בפי הבאר לפני מע"מ וחלק מהוצאות הפיתוח. בגז טבעי לא ניתן לעשות שימוש ב"פי הבאר" בניגוד לנפט,⁷ ועל כן בפועל הוצאות הנחת צנרת והולכת הגז מוכרות, לכן התמלוגים בפועל הם 11.3%-11.65%.

תמלוגים ממשאבי טבע: התמלוגים על משאבי טבע, שאינם נפט וגז טבעי, נקראים בלשון החוק "דמי זכות". על פי חוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2015-2016, שיעור דמי הזכות הוא 5% משווי המחצב, כאשר בחוק מפורט כיצד יש לחשב את שווי המחצב.⁸

מס חברות: מס המוטל על כלל החברות במשק, וכולל גם את יצרניות הגז הטבעי, שיעור המס חברות נכון לשנת 2020 עומד על **23%**.⁹

היטל על רווחי נפט וגז טבעי: היטל חדש שנקבע בעקבות המלצות ועדת ששינסקי, במסגרת חוק מיסוי רווחי נפט, התשע"א-2011.¹⁰ מס זה בשיעור של **20%**, מתחיל להיות משולם כאשר ההכנסות המצטברות מהבאר, גבוהות **פי 1.5** מההוצאות שהוצאו עבור החיפוש והפיתוח.¹¹ כאשר ההכנסות המצטברות מהבאר מגיעות **לפי 2.3** מהוצאות החיפוש והפיתוח, שיעור המס עולה ל-**50%**.¹² בחוק נקבעו הוראות מעבר הקובעות כי מאגר שהתחיל בהפקה

⁶ הבורסה לני"ע בתל אביב, מאי"ה, תמר פטרוליום, [התקשרות בתיקון להסכם לייצוא גז טבעי למצרים](#), 16 בפברואר 2024. [החלטת השקעה נוספת להרחבת יכולת ההפקה של פרויקט תמר](#), 18 בפברואר 2024.

⁷ נפט ניתן מיד למלא בחבית, לעומת זאת גז טבעי יש או להוליך לצרן או להנזיל אותו על מנת שניתן יהיה להוביל אותו.

⁸ [חוק ההתייעלות הכלכלית \(תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016\)](#), התשע"ו-2015, התוספת השלישית א', סעיף 104 (4).

⁹ [פקודת מס הכנסה](#), סעיף 126, כניסה: 24 ביוני 2020.

¹⁰ [חוק מיסוי רווחי נפט, התשע"א-2011](#).

¹¹ כלומר הוצאות עד להתחלת הפקת הגז הטבעי.

¹² כלומר, לא ניתן לקזז הוצאות על חיפוש נפט או גז טבעי אחרים של החברה למעט הוצאות לחיפושים בתוך אותו שטח רישיון.

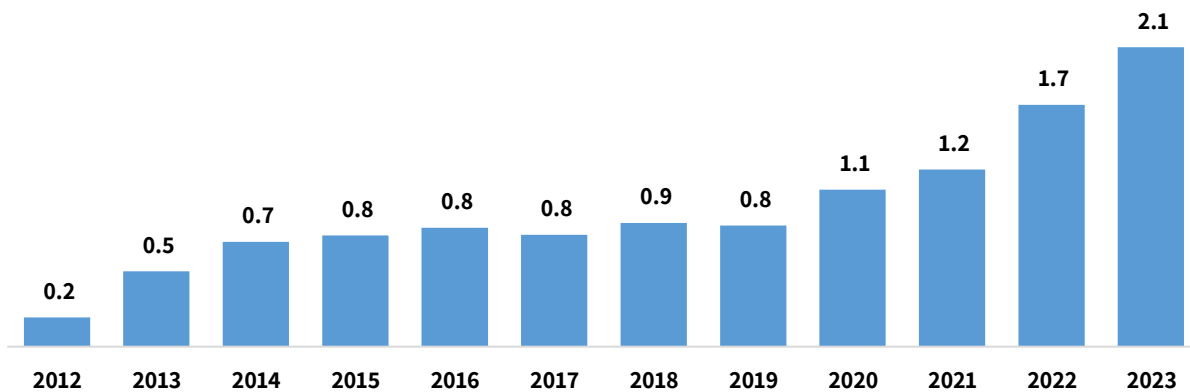
מסחרית לפני ה-1 בינואר 2014, היטל יהיה 20% כאשר ההכנסות יהיו פי 2, ו-50% כאשר ההכנסות יהיו פי 2.8.¹³ לצורך חישוב הרווחים מהבאר יכללו מכירות בישראל או לייצוא. בנוגע למאגרים שהפיקו גז לפני כניסת החוק לתוקף, ניתנה הנחה של 50% בשיעור ההיטל לשנים 2012-2015.¹⁴

היטל על משאבי טבע:¹⁵ בחוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2015-2016, הוגדר כי יש לשלם היטל על "רווחי יתר ממכירה של משאב טבע", ונקבעו שתי מדרגות מס. הראשונה; אם רווח היתר היה בגובה של עד 6% מהעלות המופחתת של הרכוש הקבוע – היטל בגובה 25%. המדרגה השנייה היא היטל בגובה 42% אם רווח היתר היה יותר מ-6% מהעלות המופחתת של הרכוש הקבוע. בחוק מפורט כיצד יש לחשב מהו רווח יתר. בחוק הוגדרו שבעה משאבי טבע; ברום, כלוריד האשלג, כלוריד המגנזיום, נחושת המופקת מעופרת נחושת, סלע פוספט המופק מסלע פוספוריט, נפט המופק מפצלי שמן לאחר שנכרו מהאדמה וחשמל המופק מפצלי שמן לאחר שנכרו מהאדמה.¹⁶

4.2 פירוט הכנסות המדינה

בטרשים 4 להלן תמלוגים מגז טבעי בשנים 2012 עד 2023.

טרשים 4: תמלוגים מגז טבעי ששולמו למדינה (במיליארדי ש"ח)¹⁷

אפשר לראות כי בשנים 2012-2023 שולמו למדינה תמלוגים מגז טבעי בסך כ-11.6 מיליארד ש"ח. במחצית הראשונה של שנת 2024 שולמו מקדמות תמלוגים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח.

4.3 הקרן לאזרחי ישראל

הקרן לאזרחי ישראל היא קרן הון ריבונית שמטרתה לנהל את ההכנסות מההיטל רווחי יתר המוטל על ממשאבי טבע, כגון גז טבעי, נפט ואשלג. כספי הקרן מושקעים בחו"ל, ובכל שנה מועברים לתקציב המדינה סכומים בשיעור מסוים מכספי הקרן. בתקציב לשנת 2023, הועברו לתקציב המדינה 40 מיליון ש"ח ובתקציב לשנת 2024 הועברו 70 מיליון ש"ח. נכון לסוף שנת 2023 היו בקרן כ-1.48 מיליארד דולר, והצפי הוא כי בתקציב לשנת 2025, יועברו מהקרן

¹³ חוק מיסוי רווחי נפט, התשע"א-2011, פרק י"ג, סעיף 54, (ד) (2).

¹⁴ שם, סעיף 54, (ג).

¹⁵ חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ו-2015, פרק ב'.

¹⁶ שם, פרק ב': מיסוי רווחים ממשאבי טבע, תוספת.

¹⁷ משרד האנרגיה והתשתיות, דו"ח על ההכנסות לפי שנים של מינהל אוצרות טבע, שנים שונות, כניסה: 9 באוקטובר 2024.

לתקציב המדינה כ-51.8 מיליון דולר (3.5%). את היטל רווחי היתר גובה רשות המיסים, וכאשר הסכומים חלוטים, הם מועברים לחשבון הקרן לאזרחי ישראל. יש לציין כי רשות המיסים לא מדווחת בנפרד האם ההיטל הוא מגז טבעי או ממשאבי טבע אחרים שעליהם חל ההיטל.

בלוח 3 להלן הכנסות הקרן לאזרחי ישראל ויתרת הכספים בקרן בשנים 2022 עד ספטמבר 2024.

לוח 3: הכנסות הקרן לאזרחי ישראל (מיליארדי ש"ח)¹⁸

מועד	סכום חלוט בקרן	התקבל ברבעון
31 בדצמבר 2022	2.03	-
31 במרץ 2023	2.03	-
30 ביוני 2023	3.3	1.27
30 בספטמבר 2023	4.66	1.37
31 בדצמבר 2023	4.66	-
סך הכול התקבל בשנת 2023		2.64
31 במרץ 2024	4.66	0.099
30 ביוני 2024	5.9	0.265
30 בספטמבר 2024	6.1	0.348
סך הכול התקבל במחצית ראשונה 2024		0.712

אפשר לראות כי עד סוף ספטמבר 2024, סך היטל רווחי יתר ששולם היה כ-6.1 מיליארד ש"ח.

4.4 השקעות הקרן לאזרחי ישראל

על פי החוק, כספי הקרן לאזרחי ישראל מושקעים בחו"ל. הקרן החלה לפעול כחודש לאחר שהכנסות המדינה מההיטל הגיעו לסכום העולה על מיליארד ש"ח חלוטים, כפי שקובע חוק קרן לאזרחי ישראל התשע"ד-2014. בחודש מאי 2022 סכום הכספים החלוטים בעבור הקרן הגיע למיליארד ש"ח, ועל כן, יום תחילת פעולת הקרן נקבע ל-1 ביוני 2022. התשואה שהשיאה הקרן בשנת 2022 היתה כ-1.2% שהם כ-10 מיליון דולר.¹⁹ בשנת 2023 התשואה שהשיאה הקרן היתה כ-17.5%, (תשואה חריגה שככל הנראה לא מייצגת תשואה שנתית ממוצעת) שהם כ-149.5 מיליון דולר, ומאז הקמתה עד סוף שנת 2023 התשואה היתה כ-11.9%.²⁰

בסוף 2023, הוחלט כי שיעור המניות בתיק ההשקעה של הקרן יועלה מכ-60% לכ-70% ובהתאם שיעור אג"ח יהיה כ-30%. כמו כן הוחלט כי ניתן יהיה להשקיע גם במניות של שווקים מתעוררים וכן בסוגים נוספים של אגרות חוב.²¹

¹⁸ רשות המסים בישראל, [דיווח על הכנסות מהיטלים לפי חוק מיסוי רווחים ממשאבי טבע - רבעון שלישי 2024](#), 8 באוקטובר 2024.

¹⁹ משרד האוצר, הקרן לאזרחי ישראל, [דוח שנתי 2022](#).

²⁰ הקרן לאזרחי ישראל, דוחות ופרסומים, [דוח שנתי 2023](#), מאי 2024.

²¹ שם.

5. סיכום

בלוח 4 להלן פירוט הכנסות המדינה מהפקת גז טבעי מאז תחילת ההפקה ועד סוף שנת 2023.

לוח 4: הכנסות המדינה מהפקת גז טבעי מאז תחילת ההפקה עד סוף שנת 2023 (במיליארדי ש"ח)²²

סוג הכנסה	סכום	אחוז
תמלוגים	12.8	51%
מס חברות	8.4	33%
היטל רווחי יתר	4.0	16%
סך הכול	25.2	100%

אפשר לראות כי מתחילת ההפקה עד סוף 2023 הכנסות המדינה היו כ-25.2 מיליארד ש"ח, בלוח 5 להלן צפי הכנסות מגז טבעי עד סוף מיצוי ההפקה מהמאגרים הידועים לפי תחזית רשות המסים משנת 2023.

לוח 5: צפי הכנסות מגז טבעי עד שנת סוף המיצוי ההפקה מהמאגרים (במיליארדי ש"ח)²³

סוג מס	תרחיש מזערי	תרחיש מרבי
תמלוגים	71	71
מס חברות	51	57
היטל רווחי יתר	175	203
סך הכול	297	331

אפשר לראות כי לפי תחזית רשות המסים משנת 2023, צפי הכנסות מגז טבעי עד שנת סוף המאגרים נאמד ב-**297 עד 331 מיליארד ש"ח**, בתלות במשתנים שונים כגון קצב ההפקה, מחירים, שער השקל וכדומה. יש לציין כי בחודש יוני 2024, עדכנה רשות המסים את תחזית **ההיטל**.²⁴ לפי התחזית העדכנית סך ההיטלים משנת 2024 ועד סוף מיצוי ההפקה מהמאגרים ינוע בין **כ-193.5 מיליארד ש"ח לכ-252 מיליארד ש"ח**.²⁵

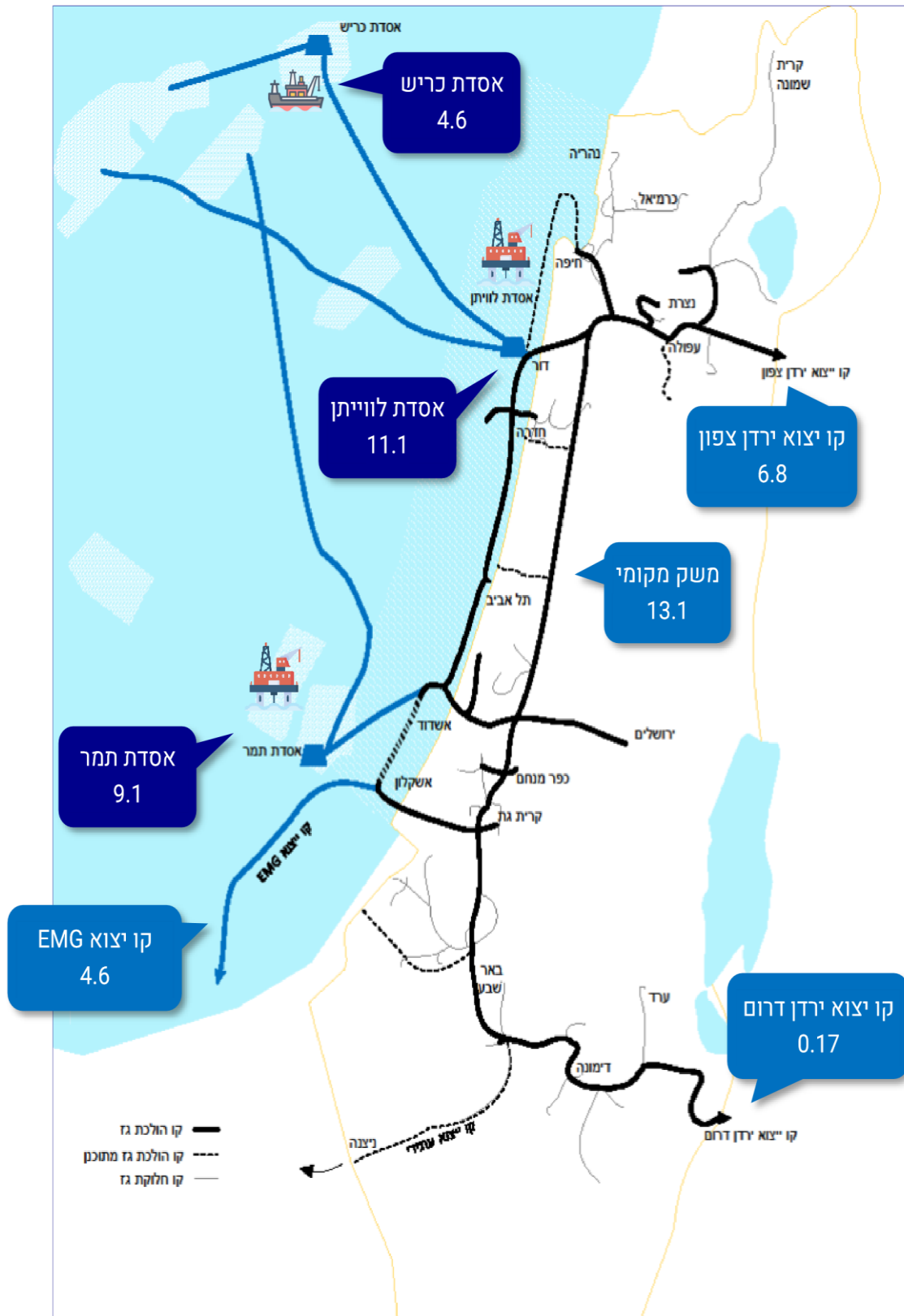
²² הוועדה לפיקוח על הקרן לאזרחי ישראל, סקירת שר האנרגיה והתשתיות, אלי כהן, [מצגת מטעם שר האנרגיה והתשתיות](#), 29 במאי 2024.

²³ הוועדה לפיקוח על הקרן לאזרחי ישראל, סקירת מנהל רשות המסים ערן יעקב והמשנה למנהל רשות המסים מירי סביון, [מצגת מאת רשות המסים](#), 21 בפברואר 2023.

²⁴ התחזית העדכנית נעשתה רק בגין היטל רווחי יתר, ולא עבור מס חברות ותמלוגים.

²⁵ רשות המסים, [תחזית רשות המסים לגביית היטל רווחי נפט וגז גדלה ל-55-72 מיליארד דולר](#), 17 ביוני 2024. החישוב בשקלים נעשה לפי אותו שער המרה כפי שעשתה רשות המסים בתחזית שהוצגה בוועדה.

נספח 1: מבנה משק הגז הטבעי בשנת 2023²⁶

²⁶ משרד האנרגיה, רשות הגז הטבעי, סקירת ההתפתחויות במשק הגז הטבעי סיכום לשנת 2023.